

УДК 351.3-027.555:[378.014.6:005.3(477)]

М. В. Михайличенко, к. пед. н.,
докторант**НАПРЯМИ І ШЛЯХИ ОПТИМІЗАЦІЇ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНО-ГРОМАДСЬКОГО УПРАВЛІННЯ
ЯКІСТЮ УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ УКРАЇНСЬКИХ РЕАЛІЙ**

Анотація. У статті аналізується якість освіти як соціальне явище, встановлюється її вплив на виробництво, бізнес, суспільство і людину; підкреслюється необхідність залучення до її підвищення суспільство і бізнес; виокремлюється три напрями, які безпосередньо залежать від якості вищої освіти : освіта – наука - інновації; подається вітчизняна система забезпечення якості вищої освіти, що затверджена на законодавчому рівні; висвітлюються механізми її забезпечення; висвітлюється місце, роль і механізми дії Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти; підкреслюється необхідність здійснення комплексного підходу до оцінки якості вищої освіти, а саме розглядати її в двох аспектах: як зовнішній аспект: якість результату освітнього процесу – відповідність рівня підготовки випускників попиту роботодавців (вимогам стандартів); так і як внутрішній аспект: характеристики системи забезпечення якості освіти – зміст освіти, рівень підготовки абітурієнтів, студентів, науково-педагогічних кадрів, інформаційно-методичний супровід, матеріально-технічне забезпечення якості підготовки фахівців, використовувані освітні технології, наукова діяльність тощо. Підкреслюється, що важливою складовою державного-громадського управління у цій ситуації стає управління якістю освіти, яке постає двовекторним процесом. З одного боку, воно має забезпечувати якість внутрішніх параметрів процесу й результату навчання студентів, задоволення їхніх освітніх потреб і сподівань щодо здобуття належної компетентності, а з другого, – воно спрямоване на поліпшення використання ресурсів у забезпеченні якості освіти та підвищення ефективності функціонування системи освіти загалом (зовнішні параметри як соціальної системи).

Ключові слова: освіта; наука; університет; управління; інновація; якість; держава; суспільство; працедавець; студент; освітня послуга; стандарт; виробництво; національне агентство.

М. В. Михайличенко, к. пед. н.,
докторант**НАПРАВЛЕНИЯ И ПУТИ ОПТИМИЗАЦИИ СИСТЕМЫ ГОСУДАРСТВЕННО-
ОБЩЕСТВЕННОГО УПРАВЛЕНИЯ КАЧЕСТВОМ УНИВЕРСИТЕТСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ
В УСЛОВИЯХ УКРАИНСКИХ РЕАЛИЙ**

Аннотация. в статье анализируется качество образования как социальное явление, устанавливается его влияние на производство, бизнес, общество и человека; подчеркивается необходимость привлечения к его повышению общество и бизнес; выделяется три направления, которые непосредственно зависят от качества высшего образования: образование - наука - инновации; подается отечественная система обеспечения качества высшего образования, которая утверждена на законодательном уровне; освещаются механизмы его обеспечения; освещается место, роль и механизмы действия Национального агентства по обеспечению качества высшего образования; подчеркивается необходимость осуществления комплексного подхода к оценке качества высшего образования, а именно рассматривать его в двух аспектах: как внешне, так и изнутри образовательного процесса; подчеркивается, что важной составляющей государственного-общественного управления в этой ситуации становится управление качеством образования, которое появляется двовекторным процессом, который направляется на отслеживание внутренних и внешних параметров функционирования института высшего образования.

Ключевые слова: образование; наука; университет; управление; инновация; качество; государство; общество; работодатели; студент; образовательная услуга; стандарт; производство; национальное агентство.

M. V. Mykhailichenko, Candidate of Pedagogical Sciences, Doctoral

AREAS OF FOCUS AND WAYS OF OPTIMIZING THE SYSTEM OF STATE AND PUBLIC ADMINISTRATION OF THE QUALITY OF UNIVERSITY EDUCATION IN UKRAINIAN REALIA

Abstract. *The paper analyses quality in education as a social phenomenon, its impact on production, business, society and man. It is necessary to involve society and business to enhance quality in education. There are three factors which depend on quality in higher education. They are education – science – innovations. The article also presents national system of quality assurance in higher education which is approved by the Legislature. We find out mechanisms which can provide the efficiency of this system and the role and mechanisms of National agency of quality assurance in higher education. We emphasize the importance of an integrated approach of evaluating quality in higher education and offer to consider it from two points of view. The first is an external factor that is quality of the result of an educational process. Modern graduate training should meet the demands and requirements driven by employers (standard requirements). The second is an internal factor that is the characteristics of the system which provides quality in education. Here it is necessary to speak about the level of preparation of freshmen applicants, students, faculty staff, equipment and facilities, information and methodical resources, educational technologies, research activity, etc. We underline that the main component of state and public administration is managing quality in education which can be presented as a two-vector process. On the one hand, it should provide quality of internal steps of the process and the outcomes of students' learning and to meet their educational needs and expectations of obtaining a relevant competency. On the other hand, it can provide the better use of resources to ensure quality in education and enhance the efficiency of the functioning of education system on the whole (external features of social system).*

Keywords: *education; science; university; administration; innovation; society; quality; employers; student; educational service; standard; production; national agency.*

Актуальність теми дослідження. Сьогодні однією з вимог в теорії і практиці функціонування галузі освіти як визначального чинника задоволення соціальних потреб та як об'єктивної основи прогнозування її подальшого розвитку є якість освіти. Стратегія якості освіти стала основою світової освітньої політики загалом, й вітчизняної зокрема. Забезпечення високоякісної освіти на всіх її рівнях, оцінювання результативності освітнього процесу й управління якістю вищої освіти є ключовим завданням сьогодення.

У програмному документі ЮНЕСКО зазначено, що поняття «якість вищої освіти» характеризується численними аспектами і значною мірою залежить від контекстуальних рамок цієї системи, інституціональних завдань чи умов і норм у певній дисципліні [5, с. 352-354].

Постановка проблеми. Якість вищої освіти – комплексна характеристика, яка відображає діапазон і рівень освітніх послуг, що надаються системою освіти відповідно до інтересів особи, суспільства і держави. Якісна освіта повинна давати можливість кожному індивіду залежно від його інтересів і можливостей здобувати повноцінну, безперервну освіту відповідного рівня в усіх її формах [2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Згідно з законом «Про вищу освіту» якість вищої освіти – це рівень здобутих особою знань, умінь, навичок, інших компетентностей, що відображає її компетентність відповідно до стандартів вищої освіти. Разом з тим в документі зазначено, що якість освітньої діяльності – це рівень організації освітнього процесу у вищому навчальному закладі, що відповідає стандартам вищої освіти, забезпечує здобуття особами якісної вищої освіти та сприяє створенню нових знань [4].

С. Шевченко розглядає поняття «якість вищої освіти» як суспільну характеристику, багатовимірне методологічне поняття, яке різнобічно відображає суспільне життя: соціальні, економічні, політичні, педагогічні, демографічні та інші життєво значущі для розвитку людини аспекти життя. Як системний об'єкт її характеризують якість мети, якість педагогічного процесу і якість результату [10].

Виправданим шляхом до поліпшення якості освіти будуть суттєві структурні зміни, які мають на меті активізацію участі суспільства в забезпеченні якості вищої освіти. Для цього потрібно

сформувати академічну культуру забезпечення якості як накопичений досвід взаємодії суспільства й системи вищої освіти.

Як приклад, колектив науковців проекту «Trust» визнає, що проблему української освіти не можна вирішити лише адміністративними або законодавчими вольовими рішеннями «згори», вона значно глибша і потребує суспільних перетворень [3].

Для усвідомлення значущості якості вищої освіти, пропонуємо порівняльний аналіз системи вищої освіти як такої, що існує у вимірі українського суспільства і системи забезпечення якості вищої освіти, яка є нині викликом і потребує значних зусиль щодо її імплементації (Табл. 1) [3].

Таблиця 1

Відмінності у системі вищої освіти та системи забезпечення її якості

Система вищої освіти	Система забезпечення якості вищої освіти
Умови діяльності	
Адміністративно-командна система	Свобода вибору в умовах ринку, автономія вищих навчальних закладів
Основний споживач освіти	
Державний механізм	Студент, громадськість, працедавці
Основний результат	
Навички та вміння пристосовуватися до вимог влади, розподіляти на свою користь бюджетні кошти	Навички та вміння висувати вимоги до якості освіти

Виділення недосліджених раніше частин загальної проблеми. Отже, система вищої освіти України характеризується переважно адміністративно-командними методами управління, замовником і споживачем освітніх послуг у цій системі є держава. Відтак в українській системі освіти логічно побудовані формальні процеси і процедури. Натомість намагання інтегруватись в європейський простір вимагає реформування система вищої освіти на користь її якості, тому сьогодні активно впроваджується система забезпечення якості вищої освіти, коли вимоги до якості освіти висувають безпосередньо споживачі освітніх послуг – працедавці, студенти та суспільство.

Постановка завдання. Для результативного становлення системи забезпечення якості вищої освіти в Україні необхідно враховувати європейський досвід для вирішення цієї проблеми.

Виклад основного матеріалу. Європейські дослідники виокремили три напрями, які безпосередньо залежать від якості вищої освіти: інтелектуальний і духовний рівень розвитку суспільства, який визначається освіченістю її громадян; рівень розвитку науки, який пов'язаний з проведенням фундаментальних і прикладних досліджень, появою відкриттів; розвиток суспільного виробництва, в результаті якого створюється матеріальна основа багатства нації [3].

Взаємодія цих трьох елементів, об'єднаних у так званий «трикутник знань» (освіта – наука – інновації), є основним напрямом розвитку європейського вищої освіти. Для України такий підхід слід вважати не просто прийнятним, а дуже корисним і навіть вкрай необхідним. Приймаючи його, можна сформулювати результат процесу забезпечення якості вищої освіти вищої освіти таким чином: розвиток громадянського суспільства, розвиток національної науки в загальноосвітніх масштабах, конкурентоспроможний розвиток національного виробництва [1].

У зв'язку з цим ми визначаємо якість вищої освіти як ступінь відповідності освітньої системи не тільки вимогам стандартів і нормативних документів, а й вимогам роботодавців, громадськості, студентів тощо. Воно є інтегральною характеристикою і результатом освітньої системи.

Слід зазначити, що сьогодні система забезпечення якості вищої освіти в Україні затверджена на законодавчому рівні і складається із: системи забезпечення вищими навчальними закладами якості освітньої діяльності та якості вищої освіти (система внутрішнього забезпечення якості); системи зовнішнього забезпечення якості освітньої діяльності вищих навчальних закладів та якості вищої освіти; системи забезпечення якості діяльності Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти і незалежних установ оцінювання та забезпечення якості вищої освіти [4].

Так, система забезпечення вищими навчальними закладами якості освітньої діяльності та якості вищої освіти (система внутрішнього забезпечення якості) передбачає здійснення таких

процедур і заходів: визначення принципів та процедур забезпечення якості вищої освіти; здійснення моніторингу та періодичного перегляду освітніх програм; щорічне оцінювання здобувачів вищої освіти, науково-педагогічних і педагогічних працівників вищого навчального закладу та регулярне оприлюднення результатів таких оцінювань на офіційному веб-сайті вищого навчального закладу, на інформаційних стендах та в будь-який інший спосіб; забезпечення підвищення кваліфікації педагогічних, наукових і науково-педагогічних працівників; забезпечення наявності необхідних ресурсів для організації освітнього процесу, у тому числі самостійної роботи студентів, за кожною освітньою програмою; забезпечення наявності інформаційних систем для ефективного управління освітнім процесом; забезпечення публічності інформації про освітні програми, ступені вищої освіти та кваліфікації; забезпечення ефективної системи запобігання та виявлення академічного плагіату у наукових працях працівників вищих навчальних закладів і здобувачів вищої освіти; інших процедур і заходів.

Система забезпечення вищим навчальним закладом якості освітньої діяльності та якості вищої освіти (система внутрішнього забезпечення якості) за його поданням оцінюється Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти або акредитованими ним незалежними установами оцінювання та забезпечення якості вищої освіти на предмет її відповідності вимогам до системи забезпечення якості вищої освіти, що затверджуються Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти.

Система зовнішнього забезпечення якості освітньої діяльності вищих навчальних закладів та якості вищої освіти передбачає здійснення таких процедур і заходів: забезпечення ефективності процесів і процедур внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності вищих навчальних закладів та якості вищої освіти; забезпечення наявності системи проведення процедур зовнішнього забезпечення якості; забезпечення наявності оприлюднених критеріїв прийняття рішень відповідно до стандартів та рекомендацій забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти; налагодження доступного і зрозумілого звітування; проведення періодичних перевірок діяльності систем забезпечення якості та механізмів роботи з отриманими рекомендаціями; інших процедур і заходів.

Система забезпечення якості діяльності Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти і незалежних установ оцінювання та забезпечення якості вищої освіти передбачає здійснення таких процедур і заходів: забезпечення наявності та ефективності процесів і процедур зовнішнього забезпечення якості вищої освіти; забезпечення наявності достатніх і збалансованих ресурсів для здійснення процесів зовнішнього забезпечення якості вищої освіти; забезпечення незалежності у діяльності Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти і незалежних установ оцінювання та забезпечення якості вищої освіти; підзвітність; інших процедур і заходів.

Таким чином, якість вищої освіти доцільно розглядати в двох аспектах: зовнішній аспект: якість результату освітнього процесу – відповідність рівня підготовки випускників попиту роботодавців (вимогам стандартів); внутрішній аспект: характеристики системи забезпечення якості освіти – зміст освіти, рівень підготовки абітурієнтів, студентів, науково-педагогічних кадрів, інформаційно-методичний супровід, матеріально-технічне забезпечення якості підготовки фахівців, використовувани освітні технології, наукова діяльність тощо.

Одним із напрямів модернізації якості вищої освіти вважаємо її управлінський аспект, скільки сучасний етап розвитку вітчизняної освіти характеризується соціалізацією на гуманізацію стосунків у освітньому процесі, що зумовило активну розробку нової управлінської парадигми, заснованої на соціальному партнерстві між усіма його учасниками. Сьогодні створюються умови для побудови діалогу з громадськістю в питаннях функціонування та розвитку вищої освіти, а отже налагоджується механізм державно-громадського управління якістю вищої освіти.

Важливою складовою державно-громадського управління у цій ситуації стає управління якістю освіти, яке постає двовекторним процесом. З одного боку, воно має забезпечувати якість внутрішніх параметрів процесу й результату навчання студентів, задоволення їхніх освітніх потреб і сподівань щодо здобуття належної компетентності, а з другого, – воно спрямоване на поліпшення використання ресурсів у забезпеченні якості освіти та підвищення ефективності функціонування системи освіти загалом (зовнішні параметри як соціальної системи).

У першому випадку прийняття управлінських рішень ґрунтується на результатах вивчення рівня засвоєння змісту освіти та чинників, які на нього впливають. Це, зокрема, поточне й тема-

тичне оцінювання, державна атестація власними силами, зовнішній (незалежний) стандартизований контроль успішності та практичних навиків тощо. Щодо оцінювання зовнішніх параметрів освітньої системи, то тут долучаються інші механізми управління на рівні локальних місцевих, регіональних освітніх систем та держави загалом. Йдеться про ліцензування й акредитацію навчальних закладів, їх атестаційний рейтинг, оптимізацію мережі навчальних закладів, оцінювання соціальної, педагогічної та економічної ефективності функціонування різних освітніх систем [3].

Отже, управління якістю вищої освіти є необхідною складовою державного-громадського управління освітньою галуззю. Воно підпорядковане загальній стратегії держави й суспільства на пріоритетний розвиток освіти, забезпечення конституційного права громадян на освіту і рівного їх доступу до якісної освіти. Завдяки цьому управлінням якістю освіти передбачає ряд заходів, які зумовлюють першочергові кроки для забезпечення суспільних вимог щодо якості освіти. Основними з них є: інтеграція України в європейський освітній простір, значущість принципів і пріоритетів Болонського процесу; досягнення в державно-управлінській галузі консенсусу між державою, бізнесом, промисловістю, вищим навчальним закладом і наукою, суспільством щодо вирішення проблем соціально-економічного розвитку; розширення повноважень громадян у розробці, прийнятті та реалізації рішень у процесі державно-громадського управління якістю вищої освіти, в якому чітко розподілені та узгоджені повноваження, функції і відповідальність усіх суб'єктів освітньої діяльності; розуміння якості як найбільш важливого чинника, що сприяє успіху і конкурентоспроможності вищого навчального закладу як на національному, так і світовому рівні; готовність вищої освіти до підвищення мобільності студентів, викладачів і науковців; удосконалення інструментарію (ліцензування, атестації та акредитації); розробка та запровадження критеріїв якості вищої освіти тощо [9].

У контексті реформування освітньої галузі України групою експертів та фахівців з освітнього менеджменту розроблено проект Стратегії реформування вищої освіти до 2020 року [8]. Однією з найважливіших її реформ є створення системи забезпечення якості вищої освіти, у ході якої має бути забезпечено вирішення певного кола завдань. Сутнісна характеристика поставлених документом завдань спрямована на наступне.

1. Переорієнтація системи ліцензування та акредитації з функції одного з головних інструментів державного управління галуззю на базову технологію стимулювання підвищення якості вищої освіти.

У цьому контексті треба підкреслити, що подальший розвиток системи ліцензування та акредитації неможливий без **розширення ролі та участі професійної спільноти і громадського контролю** за нею. Якщо ліцензування має залишатись під контролем та відповідальністю держави (за умови суттєвого скорочення переліку освітніх послуг, що потребують ліцензування), то акредитація повинна рухатись від державної до громадської. В Україні має знайти підтримку практика незалежної та міжнародної акредитації освітніх програм та навчальних закладів. Ліцензійно-акредитаційна система повинна стати одним з головних чинників переходу від фрагментарної координації до **ефективної кооперації вищої школи, ринку праці, самоврядних професійних спільнот, інших інститутів громадянського суспільства**. Це дасть змогу гармонізувати зміст освітніх програм з потребами ринку праці, структуру підготовки фахівців із запитами національної економіки та залучити додаткові ресурси бізнесу до фінансування вищої освіти [6].

2. Створення умов для формування першого складу Національного агентства, спроможного продовжити політику розвитку автономії закладів вищої освіти та створення атмосфери довіри між усіма зовнішніми та внутрішніми стейкхолдерами вищої освіти, побудувати засади забезпечення інституційної спадкоємності в діяльності Агентства.

Національне агентство складатиметься з двадцяти п'яти членів. Два члени делегуватимуться Національною академією наук та по одному – від національних галузевих академій наук; тринадцять членів обиратимуться з'їздами з числа представників вищих навчальних закладів державної, комунальної та приватної форми власності; трьох членів оберуть спільним представницьким органом всеукраїнських об'єднань організацій роботодавців; двох – з'їздом представників органів студентського самоврядування вишів з числа осіб, які здобувають вищу освіту.

Отже, діяльність агентства активно залучатимуться досвідчені фахівці, науково-педагогічні працівники вищих навчальних закладів, поле діяльності яких окреслюватиметься проведенням ліцензійної та акредитаційної експертизи.

Таким чином, постає питання організованого відбору, професійного навчання та фахової й особистої відповідальності кваліфікованих експертів. Виходячи з цього, ми пропонуємо запровадити навчальний спецкурс «Експертна діяльність в процедурі акредитації вищих навчальних закладів», який спрямований на підготовку експертів вищої освіти та на формування у них відповідних компетенцій. Нами визначено основні компетенції експерта освітньої діяльності – фахові, управлінські, процесуальні, організаційні, соціально-особистісні, компетенції самоменеджменту.

3. Напрацювання методичної бази та надання практичної допомоги закладам вищої освіти у створенні систем внутрішнього забезпечення якості.

У відповідності до змісту Болонського процесу основою конкурентоспроможності освіти є якість, де менеджмент вищого навчального закладу має бути націлений на її забезпечення. Формування систем менеджменту якості (СМЯ) у сфері освіти вже ні в кого не викликає сумнівів, однак суперечки про модель СМЯ для вищих навчальних закладів ще досить глибоко обговорюються в освітянському середовищі. Очевидними перевагами дискусії щодо управління якістю визначаються наступні: моделі системи менеджменту якості, заснованої на вимогах і рекомендаціях міжнародних стандартів ISO 9001:2001; моделі Європейського фонду менеджменту якості (EFQM) та її модифікації для вищої освіти; моделі управління якістю освіти, засноване на принципах загального менеджменту якості (TQM).

Ці стандарти регламентували вимоги до систем забезпечення якості. Їх основна перевага: універсальність і принципова застосовність до усіх видів діяльності загалом, й освітньої зокрема.

Слід зазначити, що в українських університетах поширеним є міжнародний стандарт ISO серії 9001, який повністю адаптований до освітньої діяльності і починає активно втілюватись в практику вищих навчальних закладів як система внутрішнього забезпечення їх якості.

4. Побудова передумов для розвитку та акредитації незалежних установ оцінювання та забезпечення якості вищої освіти, налагодження взаємодії Національного агентства, цих установ та закладів вищої освіти. У цьому контексті доцільно звернутись до європейської практики діяльності таких установ, які мають проводити свою діяльність відповідно до певних стандартів, а саме: офіційний статус: агенції повинні бути офіційно визнані компетентними державними органами, як такі, що відповідають за зовнішнє забезпечення якості. Агенції також повинні мати повний юридичний статус і відповідати всім вимогам законодавства, в межах якого вони функціонують; діяльність: агенції повинні регулярно здійснювати заходи із зовнішнього забезпечення якості (як на рівні цілого закладу, так і на рівні окремих навчальних програм); ресурс: агенції повинні мати достатні і збалансовані ресурси – як людські, так і фінансові – задля того, щоб мати змогу ефективно організувати і здійснювати процеси зовнішнього забезпечення якості, зберігаючи при цьому достатній ресурс для розвитку власних процедур та процесів; програмна заява: агенції повинні мати чітко сформульовані цілі та завдання своєї діяльності, викладені у програмній заяві, яка має бути відкрита для громадського загалу; незалежність: агенції повинні бути незалежними в тому, що нестимуть самостійну відповідальність за свої дії; і що треті сторони, такі як вищі навчальні заклади, міністерства чи інші учасники процесу, не впливатимуть на висновки і рекомендації їхніх перевірок [7].

5. Інтеграція Національного агентства, незалежних установ оцінювання та забезпечення якості вищої освіти, в європейські структури та мережі забезпечення якості вищої освіти, впровадження міжнародних компонентів в систему оцінювання та моніторингу у вищій освіті, просування міжнародної акредитації, використання можливостей бенчмаркінгу для підвищення конкурентоспроможності національної системи вищої освіти.

Насамперед, це рух до європейської інтеграції через значне розширення політичного, економічного і соціального співробітництва (як двостороннього, так і багатостороннього) в рамках діяльності таких міжнародних організацій, як Рада Європи, Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР). Нові взаємини між країнами змінили очікування від національних систем освіти і висунули до них ряд вимог з позицій міжнародного співробітництва, що зумовлено такими факторами як: зростаюча загальна мобільність населення; посилена міграція робочої сили; обміни студентами, викладачами; проведена в рамках програмної діяльності Ради Європи та Європейського Союзу, координація національних політик в галузі освіти; створення єдиного

європейського освітнього простору, діяльності ЮНЕСКО, ОЕСР, Ради Європи в галузі взаємного визнання освітніх програм, свідоцтв та дипломів.

6. Розробка стандартів вищої освіти за активної участі стейкхолдерів.

Цілком доречним і очевидним на сьогодні є завдання щодо необхідності зосередження зусиль урядових структур і науково-педагогічної громадськості на упровадженні моделей та механізмів розробки освітніх програм на основі професійних стандартів, а також залучення об'єднань роботодавців до формування цих програм. Професійний стандарт – це вимоги роботодавця до працівника цієї професії. Тому для роботодавця перевагами є те, чим володіє випускник відповідно до кваліфікаційних вимог, щоби випускник був затребуваний на ринку праці, а роботодавець, приймаючи його на роботу, був упевнений у достатності його компетентнісного рівня.

Висновки. У цьому зв'язку виражена суспільна та науково-педагогічна позиція з питання затвердження національної системи кваліфікацій має 1) забезпечити розуміння (в т. ч. і міжнародне) кваліфікацій як стандартів якості у сфері освіти, професійної підготовки і навчання впродовж життя; 2) націлювати громадян використовувати набуті компетентності для продовження навчання та кар'єрного зростання; 3) системно задовольняти потреб ринку праці у кваліфікованих кадрах.

Шлях до поліпшення якості освіти – це суттєві структурні зміни, які мають на меті активізацію участі суспільства в забезпеченні якості освіти. Для цього потрібно сформуванню академічну культуру забезпечення якості як накопичений досвід взаємодії суспільства й системи вищої освіти [3].

Отже, за останні роки спостерігається підвищення ролі державно-громадського управління вищої освіти та статусу його представників у вирішенні проблем освіти, що підтверджується і включення громадського компоненту в реалізацію найважливіших проектів розвитку вищої освіти.

Література

1. Від контролю до культури якості: перезавантаження процесів забезпечення якості в українській вищій школі: практ. посіб. / за ред. С. Гришко [та ін.]. – Львів : Компанія "Манускрипт", 2014. – 168 с.
2. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; гол. ред. В. Г. Кремень. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
3. Імператив якості: вчимося цінувати і оцінювати вищу освіту: навч. посіб. / за ред. Т. Добка [та ін.]. – Львів : Компанія "Манускрипт", 2014. – 572 с.
4. Про вищу освіту: Закон України від 01 липня 2014 № 1556-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
5. Програмний документ ЮНЕСКО (1995) // Науково-освітній потенціал нації: погляд у XXI століття / авт. кол.: В. Литвин (кер.), В. Андрущенко, С. Довгий [та ін.]. – К. : Навч. книга, 2003. – С. 352-354.
6. Проект Концепції реформування системи ліцензування та акредитації у вищій освіті України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/ua/pr-viddil/1312/1390288033/6976/>.
7. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти. – К. : Ленвіт, 2006. – 35 с.
8. Стратегія реформування вищої освіти в Україні до 2020 року (проект) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://osvita.ua/doc/files/news/438/43883/NE_Reforms_Strategy_11_11_2014.pdf.
9. Шевченко, С. О. Обґрунтування концепції ефективного державно-громадського механізму управління якістю вищої освіти [Електронний ресурс] / С. О. Шевченко. – Режим доступу: [http://www.dbuapa.dp.ua/zbirnik/2012-02\(8\)/12ssovou.pdf](http://www.dbuapa.dp.ua/zbirnik/2012-02(8)/12ssovou.pdf).
10. Шевченко, С. О. Розвиток державно-громадського управління якістю вищої освіти України в умовах входження до Болонського процесу: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра наук з держ. упр.: 25.00.02 «Механізми державного управління» / С. О. Шевченко. – Запоріжжя, 2012. – 36 с.

References

1. Hryshko, S. (Eds.). (2014). *Vid kontroliu do kultury yakosti: Perezavantazhennia protsesiv zabezpechennia yakosti v ukrainiskii vyshchii shkoli [From control to quality culture: reloading quality assurance processes in Ukrainian high school]*. Lviv: Manuscript [in Ukrainian].
2. Kremen, V. H. (Eds.). (2008). *Entsyklopediia osvity [Encyclopedia of Education]*. Kyiv: Yurinkom Inter [in Ukrainian].
3. Dobka, T. (Eds.). (2014). *Imperatyv yakosti: vchymosia tsinuvaty i otsiniuvaty vyshchu osvitu [Quality imperative: learn to appreciate and evaluate higher education]*. Lviv: Manuscript [in Ukrainian].
4. Zakon Ukrainy Pro vyshchu osvitu : pryiniaty 01 lyp. 2014 roku № 1556-VII [Law of Ukraine about higher education from July 01 2014, № 1556-VII]. Retrieved from <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> [in Ukrainian].
5. Lytvyn, V., Andrushchenko, V., Dovhyi, S. (2003). *Naukovo-osvitnii potentsial natsii: pohliad u XX stolittia [The scientific and educational potential of the nation: a view in the 21st Century]*. *Prohramnyi dokument YuNESKO – UNESCO Program Document*, 352-354. Kyiv: Navch. knyha [in Ukrainian].
6. *Proekt Kontseptsii reformuvannia systemy litsenzuvannia ta akredytatsii u vyshchii osviti Ukrainy [Draft Concept of Reforming the System of Licensing and Accreditation in Higher Education of Ukraine]*. Retrieved from <http://mon.gov.ua/ua/pr-viddil/1312/1390288033/6976/>.

---

viddil/1312/1390288033/6976/ [in Ukrainian].

7. *Standarty i rekomendatsii shchodo zabezpechennia yakosti v Yevropeiskomu prostori vyshchoi osvity [Standards and Recommendations for Quality Assurance in the European Higher Education Area]*. (2006). Kyiv: Lenvit [in Ukrainian].

8. *Stratehiia reformuvannia vyshchoi osvity v Ukraini do 2020 roku (proekt) [The Strategy of Higher Education Reform in Ukraine up to 2020 (project)]*. Retrieved from http://osvita.ua/doc/files/news/438/43883/HE_Reforms_Strategy_11_11_2014.pdf [in Ukrainian].

9. Shevchenko, S. O. *Obgruntuvannia kontseptsii efektyvnoho derzhavno-hromadskoho mekhanizmu upravlinnia yakistiu vyshchoi osvity [Justification of the concept of an effective public-public mechanism for quality management of higher education]*. Retrieved from [http://www.dbuapa.dp.ua/zbirnik/2012-02\(8\)/12ssovou.pdf](http://www.dbuapa.dp.ua/zbirnik/2012-02(8)/12ssovou.pdf) [in Ukrainian].

10. Shevchenko, S. O. (2012). *Rozvytok derzhavno-hromadskoho upravlinnia yakistiu vyshchoi osvity Ukrainy v umovakh vkhodzhennia do Bolonskoho protsesu [The development of the state and public administration of higher education quality in Ukraine in terms of joining the Bologna process]. Extended abstract of Doctor's thesis. Zaporizhzhia* [in Ukrainian].

Надійшла 24.02.2017

Бібліографічний опис для цитування :

Михайліченко, М. В. Напрями і шляхи оптимізації системи державно-громадського управління якістю університетської освіти в умовах українських реалій / М. В. Михайліченко // Проблеми соціальної роботи: філософія, психологія, соціологія. - 2017. - № 1 (9). - С. 46-53.